

1969

Ja ho sabia, és clar, que l'any que vaig néixer van passar moltes coses: la maquinària burocràtica i repressiva del franquisme s'acarnissava contra les protestes i manifestacions d'estudiants i obrers de les fàbriques i es declarava l'estat d'excepció; Pau Riba preparava *Dioptria*, el primer àlbum en solitari i el més influent de la seva carrera; els americans portaven l'home a la Lluna; el moviment hippie s'expandia; el dictador nomenava el seu successor i ho deixava tot *atado y bien atado*; la guerra del Vietnam seguia viva i atiava les protestes dels sectors progressistes d'Occident; el catalanisme era perseguit; etc. Tot això, i molt més, queda minuciosament retratat a la darrera novel·la d'Eduard Màrquez titulada, justament, *1969* (L'Altra Editorial, 2022), un artefacte literari potentíssim que permet al lector fer una immersió realista, veraç i plena de vida en el que va passar aquell any a Barcelona. El gran mèrit literari del llibre de Màrquez, però, és que s'ho juga tot a una aposta estilística insòlita: la desaparició del narrador.

Fruit d'un replantejament creatiu radical (en comptes d'adaptar el material al llenguatge narratiu, aconseguir que aquest llenguatge s'adapti al material), *1969* és una proposta literària innovadora i estimulante, que fa callar els qui diuen que la literatura catalana no ofereix creacions arriscades, valentes i de qualitat. És possible escriure una novel·la sense narrador? Doncs, sí. L'Eduard Màrquez narrador desapareix completament, al llarg de les més de cinc-cen-

tes pàgines del llibre, ocupades íntegrament per un collage textual format per documents autèntics que dialoguen entre ells, contrasten i es complementen: transcripcions literals i sense filtres de testimonis d'un i altre bàndol (estudiants, obrers, músics, militants de dretes i d'esquerres), informes policials, declaracions institucionals, sentències judicials, correspondència, retransmissions, decrets, discursos... per, en conjunt, fer un retrat polièdric i vivíssim de l'any que va començar el final de la dictadura. I això fa inevitable la presència del castellà en la meitat o més del llibre, que respecta la llengua original dels documents i els testimonis.

Tenint en compte, doncs, que es tracta d'un recull ordenat subjectivament de documents històrics, per què considerem que *1969* és una obra literària? En primer lloc, per la intenció, que no és informar, sinó sacsejar l'ànima del lector amb un mosaic d'història i vida; però també perquè hi ha un discurs narratiu, amb uns protagonistes que participen en uns fets i els fan evolucionar. És una novel·la que desafia el gènere, és clar, però que manté intacta la voluntat i l'ambició literàries. És la vida feta literatura.

